

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۰۸/۱۶

ذبیح الله خوگیانی

دیجیټل افغانستان

زموږ په گران هیواد افغانستان کې د ټیکنالوژۍ پوهاوي او زده کړو اړتیا د مختلفو دلايلو لپاره خورا مهم دی، ځکه چې ټیکنالوژي د ټولنو په جوړولو او پرمختګ کې مهم رول لوبوي. دلته د ځینې کلیدي دلیلو نه ذکر کوم چې ولي د ټیکنالوژۍ پوهاوي د گران هیواد افغانستان د ودې او پرمختګ په لار کې خورا اړین دی:

اقتصادي وده او سیالي: د نن ورځې نړیوال اقتصاد کې، هغه هیوادونه چې ټیکنالوژي غوره کوي د لوړې اقتصادي ودې او سیالي وړتیا ته لار مومي. د ټکنالوجۍ د ورسټیو لاسته راوړنو په اړوند او د ټکنالوژۍ د څانګې د نوښتونو پوهاوي یو هیواد ته دا توان ورکوي چې په مختلفو صنعتونو کې مخکې لاړ شي، محلی او نړیوال پانګه اچونه راجلب کړي، او د کار فرصتونه رامینځته کړي.

نوبت او څیړنه: د ټیکنالوژۍ پوهاوي د نوبت او څیړني کلتور هڅوي. کله چې د گران هیواد اتباع، سوداګری او نور موسسې او دولتي بنسټونه د ټیکنالوژيکي پرمختګونو څخه خبر وي، دوی ډیر احتمال لري چې د څیړني او پراختیا فعالیتونو کې بنسټ کېښودل شي، دا د نوي محصولاتو، خدماتو او پروسو رامینځته کولو لامل کېږي.

بنسټونه او روزنه او د مهارتونو وده: د ټیکنالوژيکي معلوماتو په اړوند د گران هیواد پوه خلک او وګړي، د عصري کاري ځواک لپاره اړین مهارتونو ترلاسه کولو لپاره بنه سمباليري. د ټیکنالوژۍ په علم سمبال او پوهه د تعلیمي موسسو سره د اړونده نصاب ډیزاین کولو کې مرسته کوي چې زده کونکي او گران محصلین د اټلونکي دندو لپاره لا بنه چمتو وي، لکه د مصنوعي پوهه 'Artificial Intelligence'، ډیټا ساینس 'Data Science'، او نوي کیدونکي انرژي 'Renewable Energy' په برخو کې.

عامه خدمتونه او حکومتداری: ټیکنالوژي کولی شي د عامه خدماتو موثریت او د کار موندلو زمینی مساعدی او ډیر کړي. هغه اتباع چې د ټیکنالوژۍ سره مینه لري کولی شي په آسانی سره د دولتي خدماتو سره بنسټل شي، چې د بنه حکومتوالی، روڼتیا او د خلکو ګډون په کدرونو کې لامل کېږي.

روغتیایي پاملرنه او هوساینه: ټیکنالوژي د روغتیا پاملرنه 'Healthcare' کې مهم رول لوبوي، د بریښنايي طبي ریکارډونو 'Electronic Health Records' څخه تر ټیلي میډیسن 'Telemedicine' یا د لیرې لاری د درملنی څانګې پورې. د ټیکنالوژۍ پوهاوي کولی شي د غوره روغتیا پایلو لامل شي ځکه چې افراد او د روغتیا پاملرنې چمتو کونکي د وروستي طبي پرمختګونو او درملنی اختیارونو په اړه خبر وي.

د چاپیریال پایښت: تخنیکي حل لاری کولی شي د چاپیریال د څرنګوالی څښونه حل کړي، لکه د نوي کیدونکي انرژۍ 'Renewable Energy' سرچینې، د ضایعاتو کمول او د سرچینو او مدارکو د بنه ساتني هڅې. د دې ټیکنالوژيو په اړه د پوهاوي لوړول، کولی شي د چاپیریال په اړه د لا شعوري کړنو او په دی اړوند د حکومتی لا بنه پالیسیو د رامنځته کیدلو لامل شي.

ډیجیټل شاملول او لاسرسی: دا ډاډ ترلاسه کول چې د گران هیواد ټول وګړي د ټیکنالوژۍ په اړه پوهاوي او ورته لاسرسی لري، دا د ډیجیټل بی خبری او د ټکنالوژۍ څخه د لیرې والی حالت د کمولو لپاره خورا مهم دی. د ټکنالوجۍ د پوهاوي پروګرامونه کولی شي د دې تشې په ډکولو کې مرسته وکړي، ډاډ ترلاسه کړي چې بی کاره ټولني هم کولی شي د ډیجیټل پرمختګونو څخه ګټه پورته کړي.

سایبر امنیت او خوندي پاتی کیدل: د ټیکنالوژيکي پلوه باخبره اتباع ډیر احتمال لري چې د سایبر امنیت او خوندي پاتی کیدلو اقداماتو په اهمیت پوه شي. دا پوهاوي کولی شي د خوندي آنلاين خدماتو د محیا کیدلو لامل شي، د سایبر ګواښونو او د هویت غلا خطر کم کړي 'Cybersecurity and privacy'.

د پاڼو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

په پایله کې، د ټکنالوژۍ پوهاوی په مختلفو سکتورونو کې د گران هیواد افغانستان د پرمختګ لپاره اړین دی. د اتباعو، زده کونکو، محصلینو، او کارکنانو په پوهاوی کې د بریالیتوب ډیر غټ راز نغښتی دی، نوښت منځ ته راوړي، او د ژوند عمومي کیفیت لوړوي. حکومتونه، تعلیمي ادارې، سوداګرۍ موسسې، او د مدني ټولني سازمانونه د ټیکنالوژۍ د پوهاوي نوښتونو په وده او آسانتیا کې مهم رول لوبوي.

د پخوانۍ وعدې سره سم، د (ډیجیټل افغانستان) تر سرلیک یا عنوان لاندې، د پښتو په خوږه ژبه او د انګلیسي د تخنیکي الفاظو په استعمال، د ټکنالوژۍ د برخې په اړوند د عمومي معلوماتو کتاب ترتیب کوم چې کار یې په نږدېو کې سرته رسېږي. په دې کتاب کې خپل د کمپیوټر ساینس، د کمپیوټري معلوماتي سیستمونو **Computer Information Systems**، او د سایبر سیکیوریتی **Cybersecurity** په برخو کې د کلونو زده کړو او د ټکنالوژۍ او د سافتویر د تخنیکي پروګرامونو د مدیریت په برخه کې د کلونو کارې وړتیا، مهارت، او تجربو څخه جوړ شوی کتاب به د پي دی اف په بڼه تاسو ته چمتو کړم چې په همدې نږدېو کې به ستاسو لاسرسی لپاره آماده شي. هغه دوستان چې غواړي د دې کتاب پي دی اف بڼه د ناچیزه قیمت په مقابل کې د پي پل د لاری یعنی ۱۰ امریکایي ډالره په مقابل کې تر لاسه کړي، او د کتاب له معلوماتو څخه خوند واخلې، کولی شې مخکې تر مخکې خپل د بریښنالیک یا ایمیل پته راسره شریکه کړي. zabih.khogyani@gmail.com

د یادونې وړ یې بولم چې دغه کتاب د ابتدایي ټکنالوژیکي معلوماتو له برخې څخه نیولی تر پر مختللي ټکنالوژي څانګو په اړوند معلومات د ۱۰۰ پاڼو په شاوخوا کې، په ډیر عام فهمه او آسانه ژبه گرانو هیواد والو ته وړاندې کوي. دا کولی شي چې د هیواد د زده کونکو او محصلینو لپاره یو معلوماتي مرجع وګرځي تر څو د هغوی د ټکنالوژي په اړوند پوهاوی اضافه کړي. د دې کتاب چاپي بڼه به هم په نږدې راتلونکي کې د گران هیواد په دننه کې کتابتونونو او د کتابونو پلورنځایونو کې موجود وي. د گران هیواد تعلیمي څانګو، لیسو، او پوهنتونونو ته به د دې کتاب پي دی اف او چاپ شوی بڼې په وړیا توګه ورکول کېږي.

په درناوی،
ذ.خوګیانی